

Olvasólecke

Környezeti és energiajog

4. Megújuló energiaforrásokról általánosságban a jogi szabályozás tükrében

SZTE ÁJTK

Olvasási idő: 25-30 perc

Dr. Farkas Csamangó Erika

2020.

Kép forrása: <http://hazfelujitas.net/a-gyemanttechnologias-epulet-atalakitas-es-a-megujulo-energiaforrasok/>

Célkitűzések

Az európai energiapolitika célkitűzése **2020-ig** az ún. '20-20-20' kezdeményezés volt. Ez azt jelentette, hogy az EU kötelezettséget vállalt arra, hogy a teljes energiafogyasztáson belül a *megújuló energiaforrások 20%-os részarányát érje el*. Az EU már korábban túlteljesítette ezt a célértéket.

2030-ra előírányzott célkitűzés az unió szintjén 32 százalékos megújuló energia-cél vállalása, és el kell érnie a 32,5%-os kiemelt energiahatékonysági célértéket.

A 2015-ös Párizsi Megállapodás célja a globális felmelegedés jóval 2 °C alatt tartása, illetve lehetőleg 1,5 °C-ra korlátozása. Az uniós országok jóváhagyták azt a célkitűzést, hogy a Párizsi Megállapodással összhangban **2050-re** el kell érni a klímasemlegességet.

A megújuló részarány fogalom pontosan azt jelenti: hogy az egyes országok energiaellátásukat mekkora arányban tudják megújuló forrásból előteremteni. Természetesen a cél az, hogy ez az arány egyre nagyobb legyen.

Magyarországon a Megújuló Energia Hasznosítási Cselekvési Terv (röviden: NCsT) 2010-ben meghatározta, hogy a megújuló energiaforrásokból előállított energia teljes bruttó energiafogyasztáson belüli részaránya 7,9 százalék legyen, amit 2010-re sikeresen teljesített is az ország: a tényleges részarány 8,79 százalék volt. 2020-ra a magyar vállalás a megújuló energiaforrások részarányának a bruttó végső energiafelhasználás arányában 13 %-ra növelése volt. (Magyarország ezt teljesítette)

Magyarország a megújuló energiaforrások használata terén **20 százalékos** részarányt tűzött ki célul 2030-ra.

A megújuló energiaforrások

A rendelkezésre álló energiaforrásoknak egyik (leggyakoribb) csoportosítása szerint két fajtáját különböztethetjük meg: az egyik a fosszilis (nem megújuló) energiahordozók, a másik a nem fosszilisak (megújuló energiahordozók).

A **fosszilis energiahordozók** az urán, a földgáz, a kőolaj, a kőszén, a barnaszén.

Megújuló energiaforrások: a szél, a nap, a geotermikus energia, vízenergia, árapály energia, biomassza, biogázok energiája.

Megújuló energiaforrások azok a nem fosszilis és nem nukleáris energiaforrások, amelyek hasznosítása közben a forrás nem csökken, hanem azonos ütemben újratermelődik, vagy megújul. Felhasználhatók hőtermelésre (fűtés-hűtés), villamos-energia termelésre, valamint a közlekedési szektorban üzemanyagként.

Kép forrása: <https://alternativenergia.hu/mar-nem-csak-a-multik-jatekszere-a-megujulo-energia/71452>

Felsorolását leelőször a 2001/77/EK irányelv 2. cikk a.) pontja tartalmazta: „a nem fosszilis, megújuló energiaforrások (szél-, nap-, geotermikus energia, hullám-, árapály-, vízenergia, biomassa, hulladék-lerakóhelyeken és szennyvíztisztító telepeken keletkező gázok, biogázok energiája)”

Majd ezt követően a 2009/28/EK irányelvben is helyet kapott: szél, nap, légtermikus, geotermikus, hidrotermikus, óceánból nyert, víz, biomassa, biogázok energiája (2.cikk a.) pont)

A megújuló energiaforrásokra vonatkozó uniós irányelvek

A megújuló energia az energiaunió prioritásainak középpontjában áll. A megújuló energiaforrásokra eredetileg kettő irányelv vonatkozott: egyrészt a megújuló energiaforrásokból előállított villamos energia támogatásáról szóló 2001/77/EK irányelv és a bioüzemanyagok támogatásáról szóló 2003/30/EK irányelv. Mindkettőt a 2009/28/EK irányelv helyezte hatályon kívül. Az EU 2009-ben fogadta el a **2009/28 EK irányelvet** (megújuló energia irányelv – RED irányelv), melyben a 2020-as célkitűzések is helyet kaptak.

Az Európai Parlament és a Tanács **2018/2001 EU irányelve (RED II. irányelv)** a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról címet viseli. Kiemelt célként határozza meg, hogy 2030-ra uniós szinten a teljes energiafogyasztáson belül 32% legyen a megújuló energiaforrásokból előállított energia részaránya. 2021-től az új „Tiszta energia minden európainak” csomag keretében az irányelv megállapítja a megújuló energiára vonatkozó átfogó uniós célkitűzést 2030-ig.

A megújuló energiáról szóló irányelv további fő elemei a következők:

- A megújuló forrásokon nyugvó villamosenergia-termelés fokozatos **elterjesztésének** felgyorsítását piacorientált támogatási rendszerek, könnyített engedélyezési eljárások szolgálják.
- A megújuló energiaforrások **közlekedési ágazatban** való felhasználását felgyorsítandó, az irányelv szigorúbb követelményeket ír elő: 2030-ra a közlekedési ágazatban legalább 14%-ot kell kitennie a megújuló energia részarányának, a közlekedésben a kitűzött részarány eddig 10 százalék volt, de ebből a

tagállamok 2015-re még átlagosan csak 6 százalékot teljesítettek. (Kivéve Svédországot és Finnországot).

Kép forrása: <https://alternativenergia.hu/egy-uj-elesztorzs-futtathatja-fel-a-biuzemanyag-termelest/79140>

2030-ra a megújuló hajtóanyagokon belül legalább 3,5 százalékos részarányt kell elérjenek a nem terményeredetű energiaforrások, utóbbiak aránya viszont nem lépheti át a 7 százalékot. Ez az elérendő 14 százaléknak mindössze a fele. A megújuló hajtóanyagok piacát ma 88 százalékban a bioüzemanyagok uralják, ezen belül is a repce.

- a földhasználat közvetett megváltozása tekintetében magas kockázatot jelentő hagyományos bioüzemanyagokat 2030-ra fokozatosan ki kell vezetni, az import pálmaolaj mennyiségét a 2019-es szinten befagyasztja az Európai Unió, majd 2030-ig fokozatosan kivezeti a piacáról (mivel ez jelentős erdőirtással nyert termék). Malajzia és Indonézia a világ két legnagyobb pálmaolaj-termelője. Az irányelv azonban hagyott egy hézagot: a pálmaolajat nem nevének nevezi, hanem "a földhasználat nagykockázatú megváltozásával nyert bioüzemanyagnak". Ezzel így nincs meghatározva pontosan, hogy mely termények tartoznak ide.
- Az olyan háztartásokat, amelyek – például fotovoltaiikus tetőpanelek segítségével – saját maguk kívánják előállítani a megújuló energiájukat, az irányelv azzal támogatja, hogy jelentős mértékben mentesíti őket a saját termelésű energia fogyasztását terhelő díjak és illetékek alól.

Kép forrása: <https://www.abdib.org.br/2017/12/22/estatal-diz-que-se-prepara-para-economia-de-baixo-carbono/>

Megújuló energiaforrásokról az EU-ban

A megújuló energiaforrások fontos szerepet játszanak abban, hogy az EU világszinten vezető erővé váljon az innováció terén. Az összes szabadalmának 30 %-a megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos, az EU úttörő ezen a területen és kötelezettséget vállal arra, hogy a kutatást és innovációt előtérbe helyezi az energiarendszer átalakításának további ösztönzése érdekében.

A megújuló energiaforrások felhasználása tekintetében továbbra is a fűtés és hűtés a legnagyobb ágazat. A legnagyobb megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos részesedéssel és legnagyobb növekedéssel a villamosenergia-ágazat rendelkezik.

A közlekedés az egyetlen olyan ágazat amely jelenleg uniós szinten az ütemterv-irányzatok alatt marad, annak megújuló energiaforrásokból való részesedése 6 % volt 2015-ben a 2020-ra szóló ágazatspecifikus 10%-os célhoz képest. A 10 %-os cél alulmaradásának oka a magas ÜHG (üvegházhatású gázok) mérséklési költségekben és a szabályozási bizonytalanságokban keresendő. Ebben az ágazatban a megújuló energia főként a bioüzemanyagokból (88 %) származik.

A közlekedési ágazatban a biodízel az EU-ban közlekedés céljára használt fő bioüzemanyag. A bioetanol a megújuló energiaforrások közül a közlekedési ágazathoz második legnagyobb mértékben hozzájáruló erőforrás és a bioüzemanyagok 20 %-át teszi ki.

A biogáz a közlekedési ágazatban nem tölt be kiemelkedő szerepet.

Kép forrása: <http://www.mszt.hu/web/guest/jogszabalyok-az-energiahatekonysaggal-kapcsolatban>

A tagállamok széles körben határozhatják meg politikájukat a megújuló energiaforrások körében. Nagyon kevés jogilag is releváns aktus van kifejezetten a megújuló energiaforrások szabályozására. Európában a megújuló energiaforrások felhasználásának arányát vizsgálta a teljes energiafogyasztásból Svédország, Finnország és Lettország áll a legjobban. A svédek teljesítették leginkább túl, itt a felhasznált energia több, mint 50 százalékát fedezik megújuló energiából. Németországban a leginkább elterjedt a megújuló energia használata. Németországban kiemelt megújuló energiaforrások a szélparkok és a napenergia.

Megújuló energiaforrásokról Magyarországon

Magyarországon már 2011-től az Alaptörvény részét képezi az energia-importfüggőség csökkentése, az

Szegedi Tudományegyetem
Cím: 6720 Szeged, Dugonics tér 13.
www.u-szeged.hu
www.szechenyi2020.hu

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

energiahatékonyság és a megújuló energiaforrások használata.

Az OECD 2018-ban kiadott országjelentése szerint Magyarország energiaellátásának körülbelül a kétharmada származik fosszilis tüzelőanyagokból. A megújuló energiaforrások között 93 százalékos részesedéssel a biomassza dominál. Ez azt jelenti, hogy Magyarországon nem a nap- vagy a szélenergia számít meghatározó megújulónak, hanem az energiatüzelőanyagok az erdészeti hulladékokon (például a brikettált forgácson) át a közerdőkből kivágott szociális tűzifáig terjedő fűtőanyagok.

Magyarország megújuló energiaforrások tekintetében gazdag ország, megújuló energia felhasználási lehetőségei elsősorban a fűtési szektorban vannak kiaknázva. Európa kedvező geotermikus potenciállal rendelkező régiói közé tartozunk. Az első termálvizet használó hajtató kertészetek a 60-as években jöttek létre, és ekkor készült a legtöbb termálkút Magyarországon. A geotermikus energia a földkéreg belső energiája. Az energetikai célú felhasználás esetében, a termálvíznek csupán a hőtartalmát hasznosítják, így a használat során szennyezőanyag nem juthat a vízbe.

Kép forrása: <https://uspowerandlight.com/kids-learning-energy-conservation-creating-artistic-drawings-prove/>

Megújuló energiaforrások és az energiahatékonyság alkalmazását elősegítő fő támogatási programok Magyarországon az alábbiak:

- A megújuló- és alternatív energiaforrásokból előállított villamosenergia támogatási rendszer (METÁR),
- 2014-2020-as időszakban rendelkezésre állt európai uniós források (KEHOP mellett a TOP, GINOP, VEKOP)
- 2014-től: Otthon Melege Program.

Jelenleg Magyarországon törvényi szinten nem találunk a megújuló energiákra vonatkozóan egységes kódexet, főleg kormányrendeletekben, és országgyűlési határozatokban találhatóak az energiaforrásokra rendelkezések.

Kiemelendő azonban egy új szabályozás:

Az épületek energetikai jellemzőinek meghatározásáról szóló 7/2006. (V. 24.) TNM rendelet legutóbbi módosítása szerint a közel nulla energiaigény követelményének eléréséhez az **energiafogyasztás legalább 25%-át megújuló forrásból** kell fedezni. Ez azt jelenti, hogy 2021. január 1-jétől új lakóépület csak úgy kaphat használatbavételi

engedélyt, ha energiaigényének minimum 25 százalékát megújuló energiaforrásból biztosítja. Vagyis épület energiaigényét legalább 25 százalékos mennyiségben olyan megújuló energiaforrásból kell biztosítani, amely az épületben keletkezik, az ingatlanról származik vagy a közelben előállított.

Az új szabályozás minden olyan ingatlanra vonatkozik, amelyek 2020. december 31. után kerültek átadásra.

Ennek teljesítésére a napelemes rendszer telepítése lehet az egyik megoldás. A másik megoldás a hőszivattyú-technológia. A hőszivattyú ugyanis nemcsak egy környezetbarát fűtési-hűtési-háztartási melegvíz előállítására alkalmas gépészeti megoldás, de egyben az új épületek megújuló energia részarányára vonatkozó energetikai elvárást is teljesíti és hozzájárul a közös európai megújuló energiás célok teljesítéséhez is.

Az alábbi megújuló energiaforrások vehetők itt figyelembe: tűzifa, biomassza, biomasszából közvetve vagy közvetlenül előállított energia, a biogázok energiája, fapellet, agripellet; nap-, szél-, vízenergia, geotermális, geotermikus, hidrotermikus, légtermikus energia; illetve a távhő is bizonyos speciális esetekben.

Magyarország - a környező országokkal együttműködve - jövőbeli energiapolitikájának fő stratégiai céljai az energiahatékonyság, az energiamegtakarítások fokozásával az energiaigények mérséklése, a megfelelő energiaforrás-struktúra kialakítása, különös tekintettel a megújuló energiaforrások részarányának növelésére.

Interaktív feladat:

- ❖ *Az Eurostat angol nyelvű közleményében közölt részletes adatokat egyes tagállamok vállalt kötelezettségeinek teljesítéséről. Az alábbi linken elérhető a táblázat: <https://qubit.hu/2020/01/23/eurostat-magyarorszagon-2015-ota-csokken-a-megujulok-aranya>
Keresd meg a legjobban és a legrosszabbul teljesítő államokat!*

Jelen tananyag a Szegedi Tudományegyetemen készült az Európai Unió támogatásával. A tananyag elkészítését az EFOP-3.6.2-16-2017-00007 azonosító számú, Az intelligens, fenntartható és inkluzív társadalom fejlesztésének aspektusai: társadalmi, technológiai, innovációs hálózatok a foglalkoztatásban és a digitális gazdaságban című projekt támogatta. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap és Magyarország költségvetése társfinanszírozásában valósul meg.